

STIP-VSO | project 1

> **HET LOKET** **cultuur en maatschappij**

H E T L O K E T

CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

Dit project besteedt aandacht aan sociale vaardigheden die nodig zijn bij het bezoeken van een loket of balie zoals bij het postkantoor, het theater of het zwembad.

De activiteiten in het project werken naar de eindactiviteit toe: een rondleiding in het postkantoor én het kopen van een postzegel bij een loket om een zelf geschreven of versierde brief te posten.

Om zelf een postzegel bij het loket te kunnen kopen, leert de leerling bij dit project om vragen te stellen, op zijn beurt te wachten en om zich te beheersen wanneer dit lang duurt.

Doelen

In onderstaande tabel ziet u in welke week u aan welk doel werkt. Ook kunt u hier lezen tot welk aandachtsgebied van sociale competentie het doel hoort.

Leerstof	Doel	Pakket	Aandachtsgebied
Introductie	Introduceren van de doelen uit het project	1	Verschillende
Herhaling	De leerling kan adequaat een vraag stellen	2	Hanteren van gesprek- en luistervaardigheden
	De leerling stelt een vraag op het juiste moment	3	Hanteren van gesprek- en luistervaardigheden
Nieuw	De leerling kan zich voldoende inhouden bij de neiging tot schelden en vloeken	4	Omgaan met gevoelens
	De leerling kan omgaan met zijn gevoelens van nervositeit, onrust: heeft geduld	5	Omgaan met gevoelens
Eindactiviteit	Alle behandelde doelen in het project	6	Verschillende

Verwante pakketten in de SO-delen van STIP

- 2.13 Ruzie hebben
- 4.20 Mag ik wat vragen?
- 5.13 Ik blijf rustig!
- 5.18 Mag ik iets vragen?
- 6.8 Straks is het over
- 6.16 De leerling kan rustig wachten als dat nodig is
- 7.12 De leerling kan omgaan met zijn verlies
- 8.16 Vragen(v)uur

Project in vogelvlucht

Een project duurt in principe zes weken. Voor iedere week vindt u in een project een pakket met lesstof.

Pakket 1: Introductie

De introductie laat zien aan welke vaardigheden de leerlingen in het project gaan werken. In de school (bijvoorbeeld in de aula) maakt u een 'postkantoor' die klassen om beurten kunnen bezoeken. In de klas schrijft u gezamenlijk een brief voor de koningin. Vervolgens gaat u met de leerlingen naar het postkantoor in de aula om een postzegel te kopen. Hierbij legt u de nadruk op het sociale gedrag dat belangrijk is bij het bezoeken van een loket. U maakt de leerlingen enthousiast voor de eindactiviteit: een bezoekje aan het postkantoor. Hierbij gebruikt u een sms-je van Peter.¹

Pakket 2: Ik stel een vraag

In het tweede pakket behandelt u het eerste herhalingsdoel namelijk: 'De leerling kan adequaat een vraag stellen'. In de eerste les bespreekt u hoe je door de telefoon kan vragen wat je wil weten. De tweede les staat in het teken van oefenen van wat de leerlingen in de eerste les geleerd hebben. Aan het eind van deze les krijgen de leerlingen de portfolio-opdracht uitgereikt. Met deze opdracht oefent de leerling om in een reële situatie door de telefoon een vraag te stellen. Zwakkere leerlingen oefenen hier om anderen hulp te vragen bij het telefoneren.

Pakket 3: Even wachten!

Het derde pakket staat in het teken van het tweede herhalingsdoel namelijk: 'De leerling stelt een vraag op het juiste moment'. In de eerste les bespreekt u hoe je bij een loket weet wanneer je aan de beurt bent. In de tweede les gaat het om het oefenen van op je beurt wachten bij een loket. Aan het eind van deze les krijgen de leerlingen de nieuwe portfolio-opdracht uitgereikt. Hiermee oefenen de leerlingen om in de klas op hun beurt te wachten. De geleerde vaardigheden komen van pas bij het bezoeken van het postkantoor.

---

¹ Voordat u met het eerste VSO1-project start, geeft u een introductieles. Hierin zien de leerlingen welke leermiddelen (zoals sms-jes van Peter) bij de projecten worden gebruikt. Ze maken ook kennis met Peter door naar foto's van Peter en zijn omgeving te kijken.

Pakket 4: Ik scheld niet

In pakket 4 gaat u aan de slag met het eerste nieuwe doel in dit project namelijk: 'De leerling kan zich voldoende inhouden bij de neiging tot vloeken en schelden'. In de eerste les introduceert u het doel met een sms-je van Peter. U bespreekt dat je bij een loket niet altijd meteen krijgt wat je wilt.

Bij de instructie maakt u gebruik van de film waarin Peter het museum belt om te vragen of ze met de klas kunnen komen. Hij wordt niet boos wanneer ze niet op de voorgestelde dag kunnen komen. In de tweede les oefenen de leerlingen met de stop-denk-doe-stappen die in de film zijn getoond. Deze les wordt afgesloten met een portfolio-opdracht. Hiermee oefenen de leerlingen om niet te schelden wanneer ze zich in een alledaagse situatie boos voelen.

Pakket 5: Geen paniek!

In pakket 5 komt het tweede nieuwe doel in dit project aan bod, namelijk: 'De leerling kan omgaan met zijn gevoelens van nervositeit, onrust: heeft geduld'. In de eerste les leert de leerling hoe je rustig kan blijven bij spanning. Bij de instructie maakt u gebruik het foto-verhaal waarin Peter oefent om rustig te blijven wanneer hij naar het ziekenhuis gaat. In de tweede les oefenen de leerlingen in een rollenspel de leerstappen. Ook deze les eindigt u met de portfolio-opdracht waarmee de leerlingen in een reële situatie oefenen om met spanning om te gaan. Dit doen ze door rustig adem te halen en afleiding te zoeken door iets leuks te doen of er aan te denken.

Pakket 6: Naar het postkantoor

In de laatste week vindt de eindactiviteit plaats. In het postkantoor wachten de leerlingen op hun beurt, hebben ze geduld, gaan ze niet schelden wanneer iets niet lukt én vragen ze zelf om een postzegel bij het loket. U maakt tijdens het bezoek foto's van de activiteit. Aan de hand van deze foto's bespreekt u achteraf met de leerlingen of ze alles wat ze op school hebben geoefend nu ook in het echt konden.

Algemene voorbereidingen voor het project

1. Spreek met het postkantoor in de buurt af wanneer jullie langskomen. Vraag of een medewerker jullie rond kan leiden.
2. Informeer bij het postkantoor of u foto's mag maken tijdens de rondleiding.
3. Regel vervoer (openbaar vervoer, auto's) en voldoende begeleiding voor naar het postkantoor. U kunt hier eventueel ouders of stagiaires voor inschakelen.

INTRODUCTIE

Vorbereiding

1. Bespreek met de andere docenten/assistenten die mee doen aan de introductieactiviteit zaken als aanvangstijd, eindtijd en taakverdelingen.
2. Zoek een foto van de koningin.
3. Maak in de aula van de school een loket.
4. Maak een sliert met nummertjes.
5. Hang een schoolbord op waarop de loketmedewerker kan schrijven welk nummer aan de beurt is.
6. Zorg voor enveloppen en postzegels.
7. Zorg voor geld om de postzegels te kopen.
8. Spreek af welke leerkracht, klassenassistent of leerling achter het loket zit.
9. Bekijk waar de dichtstbijzijnde brievenbus bij school is.

Doel

Introduceren project.

Gebruikte woorden

<i>Brievenbus</i>	Een bak op straat waar je brieven en kaarten in kan stoppen die je naar iemand wil sturen.
<i>Koningin</i>	Mevrouw die de baas is van Nederland. In Nederland hebben we koningin Beatrix.
<i>Loket</i>	Soms is het een raampje of een gat in een muur waarachter iemand zit. Soms zit iemand gewoon achter een tafel. Achter het loket zit iemand die klanten helpt. Ze verkopen dingen of geven antwoord op je vraag.
<i>Posten</i>	Een brief of kaart in de brievenbus doen. De postbode brengt deze dan naar het adres dat op de kaart of de envelop staat.
<i>Postzegel</i>	Klein stukje papier dat je op een brief of kaart kan plakken. De postbode ziet zo dat je betaald hebt. Daarom zal hij de brief of kaart bezorgen op het adres dat op de brief staat.

Activiteit in de klas

U bereidt de leerlingen als volgt voor op de introductieactiviteit die ze zo met de klas gaan uitvoeren.

Vertel dat de leerlingen dadelijk met de klas een brief aan de koningin gaan schrijven en laat een aansprekende foto van de koningin zien.

- We gaan samen bedenken wat we aan de koningin willen vragen. Hoe vragen we dat netjes?
- Wat moeten we met de brief doen als de brief klaar is? Waar kan je postzegels kopen?

- De koningin krijgt heel veel brieven. Het duurt dus heel lang voordat we antwoord krijgen. Is het erg dat we zo lang moeten wachten?
- Schrijf nu met de klas de brief. Vertel daarna over het postkantoor in de aula: *"Als de brief klaar is, gaan we naar het postkantoor in de aula. We trekken daar een nummertje en wachten rustig totdat we aan de beurt zijn."*
- Wat vragen we dan bij het loket?
- Wat moeten we meenemen naar het loket?

Spreek af wie het nummertje gaat trekken, wie de vraag gaat stellen, wie gaat betalen, wie de postzegel erop mag plakken en wie de brief in de brievenbus mag doen. *"Als we de postzegel hebben, lopen we met de klas naar de brievenbus. Als de brief in de brievenbus zit, gaan we terug naar de klas. Dan praten we er nog even over."*

Post voor de koningin

De ervaring leert dat kinderen binnen enkele weken antwoord krijgen van de secretaris van de koningin. In een mooie brief worden ze hartelijk bedankt voor de post die ze naar de koningin hebben gestuurd.

Adres van de koningin: Hare Majesteit de Koningin
Paleis Noordeinde
Postbus 30412
2500 GK Den Haag

Activiteit: In 'het postkantoor' (bijvoorbeeld in de aula)

Vraag de klassenassistent of een vaardige leerling de rol van loketmedewerker te spelen. De loketmedewerker neemt plaats achter het loket. Dan komen de leerlingen binnen.

Als iedereen binnen is, laat u zien waar je nummertjes kan trekken. Laat de afgesproken leerling een nummer pakken. Leg uit hoe de leerlingen kunnen weten welk nummer aan de beurt is.

- Welk nummer is nu aan de beurt?
- Kun je dat zien of horen?
- Gaat het lang duren voordat wij aan de beurt zijn?
- Wat doe je als je aan het wachten bent?

Wanneer de loketmedewerker het getrokken nummer op het bord schrijft of noemt, laat u een leerling de postzegel kopen en een andere leerling betalen. Let erop dat de leerlingen de medewerker netjes groeten bij het begin en gedag zeggen aan het eind. Wanneer de postzegel geplakt is, loopt u met de klas naar de brievenbus. De afgesproken leerling stopt de brief in de brievenbus. U gaat terug naar de klas.

Nabespreking (in de klas)

Weer terug in de klas komt u op de introductieactiviteit terug. U vraagt de leerlingen wat ze gezien hebben.

- Wat vroeg de medewerker van het loket?
- Wat kan je allemaal nog meer bij het postkantoor doen?
- We gingen naar het loket. Waar heb je nog meer een loket? Wat kan je daar doen?

De eindactiviteit in het vooruitzicht stellen (in de klas)

U vertelt dat je bij het postkantoor een heleboel andere dingen kan doen. *"Misschien hebben jullie al eens gezien dat mensen een strippenkaart voor de bus kochten of een pasje gingen ophalen."* U vertelt dat jullie naar het echte postkantoor gaan om te kijken wat je er nog meer kan doen. Daar gaan jullie allemaal zelf een postzegel kopen. In het postkantoor komen veel mensen. Iedereen wil geholpen worden. Het is belangrijk dat het voor iedereen prettig is in het postkantoor. Daar gaan we veel over leren. Voordat we naar het postkantoor gaan oefenen we wat je doet bij het loket.

Vertel wanneer jullie naar het postkantoor gaan en maak de leerlingen enthousiast voor de eindactiviteit. Vertel hoe handig het is om te weten hoe je bij het loket kan vragen wat je wil. Er zijn veel soorten loketten, het is fijn om te weten hoe je daar kan krijgen wat je nodig hebt.

PAKKET 1

Les 2 | INTRODUCTIE

Vorbereiding

1. Pak het sms-je van Peter.
2. Deel de brief voor thuis uit.

Doel

Introduceren eindactiviteit.

Gebruikte woorden

-

Inleiding: sms-je van Peter

Kijk samen met de leerlingen terug op de introductieactiviteit. Doe dit bijvoorbeeld als volgt: Vraag of de leerlingen nog weten wat ze moesten doen voordat de brief in de brievenbus ging. Wat kan je allemaal halen bij het loket in het postkantoor? Wat kun je er nog meer doen?

Vertel de leerlingen over het sms-je van Peter, lees het gezamenlijk. Na het voorlezen ervan, stelt u vragen om te controleren of de leerlingen het begrepen hebben:

- Bij welke loket was Peter?
- Wat vond Peter minder leuk bij dat loket?
- Waar gaat Peter met de klas heen?
- Hoe vindt Peter dat?

Instructie

Vertellen

U herinnert de leerlingen er aan dat ze zelf net zoals de klas van Peter naar een echt postkantoor gaan om een postzegel te kopen. U stelt hen vragen over deze activiteit zodat zij een goed beeld hebben van wat ze gaan doen. Bijvoorbeeld:

- Ben je wel eens eerder bij een postkantoor geweest?
- Wat kan je daar allemaal kopen?
- Hoe weet je wanneer je aan de beurt bent?

Vervolgens gaat u met hen na wat belangrijk is bij het loket. U introduceert hierbij de doelen van de komende tijd. Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Hoe begroet je de medewerker van het loket?
- Hoe stel je je vraag?
- Wat doe je als je heel lang moet wachten?
- Wat doe je als je het spannend vindt om iets te vragen?

Voordoelen en nadoelen

Tijdens het beantwoorden van de vragen kunt u de leerlingen vragen om handelingen bij het loket na te spelen. Wijs iemand aan die voor loketmedewerker speelt, de klassenassistente of een vlotte leerling. Doe voor wat er gebeurt bij het loket als je een postzegel koopt (op je beurt wachten, zeggen wat je nodig hebt, betalen en bedanken). Houd dit voorbeeld duidelijk en beperkt. De leerlingen mogen dit nadoen.

Afsluiting

Tot slot haalt u voorkennis op met de leerlingen, als voorbereiding op de volgende lessen. Stel vragen:

- Wat heb jij wel eens bij een loket gevraagd?
- Hoe vroeg je dat toen?
- Stond je in de rij? Hoe was dat?

De brief voor thuis

Datum:

Beste

Op dit moment besteden we in de klas aandacht aan het project: Het loket.

De leerlingen leren belangrijke sociale vaardigheden om zich netjes te gedragen bij het loket zoals:

Hoe wacht je rustig op je beurt?

Hoe en wanneer vraag je bij het loket wat je nodig hebt?

Wat doe je als er iets gebeurt en je wordt boos?

Opdrachten

Tijdens dit project krijgen de leerlingen opdrachten om belangrijke sociale vaardigheden overal te leren toepassen. Sommige leerlingen doen de opdrachten op school en anderen doen dit thuis of op de stage.

De volgende leerdoelen komen tijdens dit project aan bod:

Week 1 Introductie van het project door te bespreken wat er allemaal komt kijken bij een bezoek aan een loket. Dit oefenen we op school.

Week 2 Op een juiste manier een vraag stellen. We oefenen hoe je bijvoorbeeld het zwembad kan bellen om te vragen wanneer ze open zijn.

Week 3 Een vraag op het juiste moment stellen. We oefenen dat je bij een loket moet wachten om je vraag te stellen tot jouw nummer aan de beurt is.

Week 4 Je voldoende inhouden bij de neiging tot schelden en vloei-

ken. Met een rollenspel leren de leerlingen om rustig adem te halen en niet te schelden wanneer iets niet gaat zoals ze willen.

Week 5 Omgaan met gevoelens van onrust. De leerlingen mogen een act opvoeren en proberen daarbij niet zenuwachtig te worden.

Week 6 De eindactiviteit: Naar het postkantoor. Met de klas krijgen we een rondleiding door het postkantoor. Van tevoren mag iedereen in de klas een kaart maken om op te sturen.

Meedoen

Wanneer u de komende weken naar een loket gaat, is het leuk om samen te gaan. De leerlingen krijgen elke week een opdracht mee waarmee ze kunnen oefenen met het doel van die week. Zo krijgen ze bijvoorbeeld een opdracht om thuis of op school niet te schelden wanneer iets niet gaat zoals ze willen.

Vriendelijke groet,

IK STEL EEN VRAAG

Vorbereiding

1. Pak het sms-je van Peter.
2. Pak het blad met de leerstappen.
3. Pak twee telefoons.
4. Bespreek met de klassenassistent de rolverdeling voor het rollenspel of bereid het rollenspel voor met een vlotte leerling.

Doel

De leerling kan adequaat een vraag stellen.

Gebruikte woorden

Concert Bij een concert spelen mensen muziek voor publiek. Je kan er naar luisteren en naar kijken.

Theater Gebouw waar je naar toneelstukken kunt kijken. Of je kunt er luisteren naar mensen die muziek maken.

Inleiding: sms-je van Peter

Herinner de leerlingen aan het postkantoor. Pak het sms-je van Peter, lees dit gezamenlijk. Na het gelezen te hebben, stelt u vragen om te controleren of de leerlingen het begrepen hebben:

- Wat wil Peter bij het loket vragen?
- Waarom belt Peter het theater niet op?
- Kan Peter nu zijn neef zien?

Instructie

Vertellen

Vertel de leerlingen dat ze net zoals de klas van Peter gaan oefenen hoe je een vraag kan stellen. Hoe doe je dat? Stel de leerlingen vragen over hoe je een gesprek voert.

- Hoe zeg je de ander gedag?
- Wat doe je nadat je je vraag hebt gesteld?
- Waar kijk je naar als je je vraag stelt?
- Hoe stel je een vraag door de telefoon?

Leerstappen

U laat de leerstappen zien. Op de bladen met de leerstappen zien de leerlingen hoe je een vraag stelt:

- Wat ga ik vragen? (denk)
- Ik ben... (zeg)
- Ik vraag... (vraag)
- Het antwoord is... (luister)
- Ik bedank en zeg gedag. (zeg)

Voordoelen en nadoen

U laat met de klassenassistent of een vlotte leerling in een rollenspel zien hoe je een vraag stelt volgens de leerstappen. U neemt beide plaats op twee stoelen met de rugleuningen naar elkaar toe. Allebei neemt u een telefoon in de hand. Spreek af wie de medewerker van het theaterloket is. Deze begint het gesprek met de zin: "*Met het theater*". De ander stelt de vraag. Ook kunt u het rollenspel met een leerling voorbereiden. Na het voorbeeld laat u andere leerlingen aan de beurt komen om een vraag te stellen:

- Hoe laat begint het concert?
- Komt er ook een jeugdvoorstelling?
- Wanneer is er een concert met een gitaar?
- Is er nog een kaartje voor de voorstelling van vanavond?
- Hoeveel kost een kaartje voor de voorstelling ....? enzovoorts

Bied ondersteuning door de leerlingen op de leerstappen te wijzen.

Differentiatie

Voor leerlingen die dit nodig hebben, laat u zien hoe je aan een ander vraagt om voor hen het telefoongesprek te voeren. Laat de klassenassistent of een leerling volgens de leerstappen aan u vragen of u naar het theater wil bellen. Doe vervolgens of u inderdaad het theater belt met de vraag van de klassenassistent of leerling. Laat de andere leerlingen dit ook een keer oefenen.

Afsluiting

Vat de les samen. Neem in de samenvatting het doel van de les en de reacties van de leerlingen mee. Bijvoorbeeld: "*We hebben vandaag gepraat over hoe je een vraag kan stellen. Heb je gehoord dat Hassan zo goed gedag zei? En Julia bedankte heel knap toen ze het antwoord op de vraag had gekregen. En Joris vond het eng om een vraag te stellen. Maar doordat hij zo goed z'n vraag had bedacht, heeft hij dat toch gedaan! Els vond het juist leuk om een vraag te stellen, dat kan ook!*" Geef de leerlingen een compliment voor hun inzet.

IK STEL EEN VRAAG

Vorbereiding

1. Pak het blad met leerstappen.
2. Spreek met enkele mensen in school (bijvoorbeeld administratrice, conciërge) af dat leerlingen hen mogen bellen voor de portfolio-opdracht. Informeer hen over de inhoud van de opdracht. Spreek een tijdstip af waarop ze mogen bellen of iemand mogen laten bellen. Deel aan deze mensen de uitgebreide instructie achter deze les uit.
3. Schrijf op de portfolio-opdrachten van de leerlingen het telefoonnummer van degene die ze mogen bellen en de tijden waarop dat kan.
4. Hang de ingevulde portfolio-opdracht op een goed zichtbare plek op als herinnering.
5. Pak twee telefoons.

Doel

De leerling kan adequaat een vraag stellen.

Gebruikte woorden

-

Inleiding

Herinner de leerlingen aan Peter die niet door de regen naar het loket van het theater wilde gaan. Het zou handig zijn als hij durfde te bellen of als hij wist hoe hij aan een ander kan vragen om voor hem te bellen.

Instructie

Leerstappen

Deze les staat in het teken van oefenen. In les 1 hebben de leerlingen gezien hoe je een vraag kan stellen. Dit gaat u nu met hen oefenen.

Neem de leerstappen met de leerlingen door. De leerstappen zijn:

- Wat ga ik vragen? (denk)
- Ik ben... (zeg)
- Ik vraag... (vraag)
- Het antwoord is.... (luister)
- Ik bedank en zeg gedag. (zeg)

Voordoan en nadoen

Zet twee stoelen met de rug naar elkaar midden in de kring. Kies een leerling uit en vraag hem hoe hij kan vragen of het zwembad morgen open is. Behandel de leerstappen door vragen te stellen:

- Wat zeg je als de ander de telefoon opneemt?
- Hoe kan je netjes gedag zeggen?

Wanneer de leerling eraan toe is om te bellen gaat u op één van de stoelen in de kring zitten. De leerling zit op de andere stoel. Neem allebei een telefoon in de hand. U neemt de telefoon op en zegt: "Met het zwembad". De leerling voert met u het telefoongesprek. Laat daarna een volgende leerling aan de beurt komen. Verzin eventueel steeds een andere vraag plus instantie en bespreek de vraag goed met de leerling voor.

Bijvoorbeeld:

- naar het gemeentehuis om te vragen wat je mee moet nemen om een paspoort te laten maken
- net als Peter naar het postkantoor om te vragen of er nog concertkaarten zijn
- naar de spoorwegen om te vragen hoe laat de trein naar Amsterdam vertrekt
- naar de dokter om een afspraak te maken

Differentiatie

Leerlingen die niet in staat zijn om zelf een telefoongesprek te voeren, leert u om op een nette wijze aan u te vragen of u voor hen de vraag wil stellen. De leerling moet door de leerstappen te doorlopen aan u duidelijk maken wat u moet vragen. Vervolgens voert u voor de leerling het telefoongesprek met de klassenassistent of met een vlotte leerling. Wanneer de leerling graag zelf ook wil telefoneren, mag hij het gesprek beginnen door gedag te zeggen, zijn naam te noemen en vervolgens de hoorn aan u te geven. Complimenteer de leerling dat hij zo de informatie krijgt die hij hebben moet. Zorg er met name bij zwakkere leerlingen voor dat de instantie en het onderwerp van hun vraag dichtbij hun belevingswereld liggen.

Koppeling naar eigen situatie

Zeg de leerlingen dat ze heel knap hebben laten zien dat ze een vraag kunnen stellen. Vraag hen of ze al eens eerder een vraag door de telefoon hebben gesteld.

- Wie heb jij wel eens gebeld?
- Wat vroeg je toen?
- Hoe vond je dat om te doen?
- Heb je hulp ingeschakeld of deed je het alleen?

Afsluiting: De portfolio-opdracht

U sluit de les af met de portfolio-opdracht: De leerlingen bellen naar een afgesproken medewerker van school om te vragen wanneer de eerstvolgende schoolvakantie begint. Leerlingen die dit niet kunnen, mogen aan een ander vragen om voor hen te bellen.

Instructie portfolio-opdracht voor de leerlingen

U vertelt de leerlingen dat zij deze week gaan oefenen met iets te vragen door de telefoon of hoe je aan een ander vraagt om voor jou te bellen. Herhaal hierin de antwoorden van de leerlingen op de vragen die u zojuist gesteld hebt. *"Veel van jullie kunnen heel goed een vraag stellen door de telefoon. Dat is heel knap. Nu gaan we dat allemaal een keer in het echt oefenen.*

Jullie gaan deze week opbellen naar iemand van school. Die weet wanneer de vakanties beginnen. Jullie gaan vragen wanneer jullie volgende vakantie begint. Wanneer je dat zelf niet kan, vraag je aan iemand anders om voor jou op te bellen." Bespreek met de leerlingen aan wie ze dit kunnen vragen: de leerkracht of de klassenassistent. *"Op jullie portfolio-opdracht staat wanneer je dat kan doen en welk nummer je kan draaien. Ik vertel wanneer je mag bellen. Als ik dat zeg mag je zelf bellen of mag je het aan iemand vragen om voor jou te doen. Net als we hebben geoefend in de les stel je je vraag. Als je klaar bent schrijf of teken je op je portfolioblad hoe het is gegaan."*

Portfolio-opdrachten bespreken

De week na het uitdelen van de portfolio-opdrachten (deels in week 2, deels in week 3) brengt u de opdrachten dagelijks ter sprake. Doe dit bijvoorbeeld in de kring. Wijs de leerlingen op de herinnering die in de klas hangt. Stel vragen zoals:

- Wie is al klaar met de opdracht?
- Wie heeft er al gebeld?
- Hoe heb je dat gedaan?
- Wat heb je gezegd?
- Wat zei de ander?
- Vond je het leuk of eng om je vraag te stellen?

Beloon iedereen die al iets gedaan heeft. Help de leerlingen om de opdrachten alsnog te doen. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met hen: *"Vertel eerst maar aan mij wat je gaat vragen, dan kan je het daarna echt door de telefoon doen."* Of: *"Aan wie ga jij vragen om voor jou te bellen? Vertel maar aan mij hoe je dat aan hem kan vragen."*

Instructie portfolio-opdracht voor mensen die voor de portfolio-opdracht gebeld zullen worden pakket 2

Ik stel een vraag

De leerlingen oefenen deze week hoe ze door de telefoon een vraag kunnen stellen. Hierbij gebruiken ze de volgende leerstappen:

- Wat ga je vragen? (denk)
- Zeg gedag. (groet)
- Stel je vraag. (vraag)
- Luister naar het antwoord. (luister)
- Bedank en zeg gedag. (groet)

Om dit te oefenen gaan ze deze week naar school bellen om te vragen wanneer hun eerstvolgende vakantie begint.

Om ervoor te zorgen dat dit gesprek volgens de leerstappen verloopt, kunt u het volgende script gebruiken (U= U, L = leerling):

- U: Neemt telefoon op, zegt uw naam.
L: Zegt zijn naam.
U: *"Waarmee kan ik je helpen?"*
L: Stelt vraag.
U: Geeft bondig antwoord.
L: *"Bedankt"*
U: *"Graag gedaan!"*
L: *"Dag"*
U: *"Dag"*

EVEN WACHTEN!

Vorbereiding

1. Pak het sms-je van Peter.
2. Pak het blad met de leerstappen.
3. Knip stukjes papier die dienen als zwembad-kaartjes.

Doel

De leerling stelt een vraag op het juiste moment.

Gebruikte woorden

-

Inleiding: sms-je van Peter

Herinner de leerlingen aan het bezoek van het postkantoor over een paar weken. Vertel dat we dan allemaal kunnen vragen wat we nodig hebben. Pak het sms-je van Peter en lees dit gezamenlijk.

Na het gelezen te hebben, stelt u vragen om te controleren of de leerlingen het begrepen hebben:

- Hoeveel kinderen willen wat aan de leerkracht vragen?
- Weet Peter of hij aan de beurt is?
- Wat doet de leerkracht als iedereen tegelijk praat?
- Heeft Peter een antwoord op zijn vraag?

Instructie

Vertellen

Vertel de leerlingen dat ze net zoals de klas van Peter gaan oefenen met wachten op je beurt wanneer je een vraag wilt stellen. Het is belangrijk om ook bij het loket op je beurt te kunnen wachten. Maar hoe doe je dat? Stel de leerlingen vragen over situaties waarin je op je beurt moet wachten.

- Wanneer moest je op je beurt wachten?
- Heb je wel eens een ander zien wachten in een rij? Hoe ging dat?
- Hoe wist je wanneer je aan de beurt was?
- Wist je toen nog wat je wilde vragen?
- Wat deed je om je vraag goed te onthouden?
- Wat doen andere mensen wanneer je voordringt?
- Hoe voel jij je als andere mensen voordringen?

Ter verduidelijking kunt u de leerlingen eventueel de situaties tussendoor laten nadoen of kunt u deze zelf voordoen.

Leerstappen

U laat de leerstappen zien. Op het blad met de leerstappen zien de leerlingen hoe je kunt wachten met het stellen van je vraag tot je aan de beurt bent:

- Wat ga ik vragen? (denk)
- Wie is er aan de beurt? (kijk)
- Rustig wachten. (wacht)
- Stel je vraag. (vraag)

Voordoelen en nadoen

U oefent dit met de leerlingen kort als volgt. Elke leerling mag bij het loket (uw tafel) een kaartje voor het zwembad vragen. Wijs één voor één leerlingen aan die in de rij mogen gaan staan. Wanneer iedereen in de rij staat, mogen ze om de beurt bij u aan het loket een kaartje vragen. Wie voordringt, moet achteraan aansluiten. U kunt de klas-assistent of een leerling in de rij laten staan om het goede voorbeeld te laten zien. Benoem zo nodig tussendoor de leerstappen.

Afsluiting

Vat de les samen. Neem in de samenvatting het doel van de les en de reacties van de leerlingen mee. Bijvoorbeeld: *"We hebben vandaag geoefend hoe je moet wachten met het stellen van je vraag totdat je aan de beurt bent. Jullie hebben goed opgelet wanneer je aan de beurt was. Sommige moesten heel lang wachten. Dat is soms best lastig. In winkels en bij het loket moet je ook vaak lang wachten. We gaan hier nog verder mee oefenen."*

EVEN WACHTEN!

Vorbereiding

1. Pak het blad met leerstappen.
2. Hang de ingevulde portfolio-opdracht op een goed zichtbare plek op als herinnering.
3. Maak voor alle leerlingen een paspoort: Vouw een A5-papier dubbel. Schrijf op de voorkant 'paspoort' ;schrijf aan de binnenkant de naam en geboortedatum van de leerling. Ook kunt u eventueel voorafgaand aan de les de leerlingen zelf een paspoort laten maken, bijvoorbeeld tijdens handvaardigheid.
4. Pak een memory-spel (wanneer niet alle leerlingen de cijfers kennen) of een bingo-spel (wanneer alle leerlingen de cijfers kennen).
5. Maak voor elke leerling een vierkant stukje papier met een vraagteken erop.
6. Spreek met de klassenassistent af dat jullie de leerlingen iets langer dan gebruikelijk laten wachten wanneer ze een vraag hebben.

Doel

De leerling stelt een vraag op het juiste moment.

Gebruikte woorden

<i>Paspoort</i>	Een klein boekje waarin staat wie jij bent. Je moet het soms laten zien als je naar een ander land gaat of als de politie erom vraagt. Dan kunnen ze zeker weten wie jij bent.
<i>Gemeentehuis</i>	Een gebouw waar ze bijhouden wie er in een plaats wonen. Je kan er allerlei dingen regelen zoals een paspoort halen. Je kan er trouwen en je rijbewijs ophalen.
<i>Geboortedatum</i>	De dag in het jaar waarop je geboren bent: je verjaardag.

Inleiding

Herinner de leerlingen aan Peter die met twee anderen tegelijk een vraag aan de leerkracht stelde. Vraag hen hoe ze daarna zelf in de les ervoor zorgden dat niet iedereen tegelijk een kaartje voor het zwembad vroeg.

Instructie

Leerstappen

In les 1 hebben de leerlingen gezien hoe je op je beurt kan wachten om een vraag te stellen. Dit gaat u nu met hen oefenen.

Neem de leerstappen met de leerlingen door. De leerstappen zijn:

- Wat ga ik vragen? (denk)
- Wie is er aan de beurt? (kijk)
- Rustig wachten. (wacht)
- Stel je vraag. (vraag)

Voordoen en nadoen

Leg de oefening uit. De leerlingen gaan bij het loket (een tafel in de klas) een paspoort halen. Het loket is vandaag namelijk een loket van het gemeentehuis. De leerkracht zit achter het loket. De leerlingen zitten in een halve kring rondom het loket.

Memory-variant (lager niveau):

Wanneer niet alle leerlingen de cijfers kennen, geeft u alle leerlingen een memory-kaartje. De identieke kaartjes liggen geschud op een stapel bij het loket. De leerkracht houdt steeds een kaartje van de stapel omhoog. Wanneer het kaartje overeenkomt met die van de leerling gaat deze naar het loket.

Bingo-variant (hoger niveau):

Wanneer alle leerlingen de cijfers beheersen, schrijft u voor elke leerling een cijfer uit het bingo-spel op een papiertje. Bij het loket staat de bak met bingo-nummers. Hieruit trekt u steeds een nummer. Wanneer een leerling het door u genoemde nummer heeft, gaat hij naar het loket.

Bij het loket zegt de leerling in beide varianten: 'Ik ben ..., ik kom mijn paspoort halen.' De leerkracht geeft het paspoort, de leerling bedankt en gaat op zijn plaats zitten. Het is belangrijk dat iedereen, net als bij een echt loket, rustig wacht. U kunt de klassenassistent of een leerling een memory-kaartje of nummertje geven en zo het goede voorbeeld laten geven.

Koppeling naar eigen situatie

Complimenteer de leerlingen dat ze net goed hebben gewacht bij het stellen van hun vraag. Vraag hen of ze wel eens eerder hebben gewacht met het stellen van een vraag:

- Wanneer kon je je vraag niet meteen stellen?
- Wat wilde je toen vragen?
- Kon je je vraag toch nog stellen?

Afsluiting: De portfolio-opdracht

U sluit de les af met de portfolio-opdracht: Wanneer de leerlingen deze week tijdens het werken een vraag hebben, zetten zij een vraagtekenkaart op hun tafel. Om het vragen uit te lokken kunt u hen eventueel wat minder instructie dan normaal geven. U laat hen iets langer dan gebruikelijk wachten met het beantwoorden van hun vraag. Wanneer ze hebben gewacht met het stellen van hun vraag totdat u naar hen toe kwam, mogen ze in hun portfolio tekenen of schrijven waar de vraag over ging.

Instructie portfolio-opdracht aan de leerlingen

U vertelt de leerlingen dat zij deze week hebben geleerd om te wachten met het stellen van hun vraag totdat ze aan de beurt zijn. Herhaal hierin de antwoorden op de vragen die u gesteld heeft bij de koppeling naar de eigen situatie: "*Angela was als laatste aan de beurt maar bleef toch rustig wachten. Hassan moest een keer heel*

lang wachten bij de bakker, maar wist toen toch nog wat hij wilde kopen. Weet je waarom hij het nog wist? Ja, want hij had een boodschappenlijstje bij zich.

Jullie krijgen zo allemaal een kaartje met een vraagteken erop. Wanneer je deze week tijdens het werken op school een vraag hebt, leg je het kaartje met het vraagteken naar boven op je tafel. Je wacht dan rustig totdat de leerkracht naar je toe komt om je vraag te beantwoorden. Op het blad schrijf of teken je dan waar je vraag over ging."

Portfolio-opdrachten bespreken

Dagelijks komt u terug op de portfolio-opdrachten uit pakket 3. Doe dit bijvoorbeeld in de kring. Wijs de leerlingen op de herinnering die in de klas hangt. Vraag wie al klaar is met de opdracht:

- Wie heeft er al een keer goed gewacht met het stellen van een vraag?
- Ging dat makkelijk?
- Kon je je vraag goed onthouden?

Beloon iedereen die al iets gedaan heeft. Help de leerlingen om de opdrachten als nog te doen. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met hen: *"Als we straks aan het werk gaan, heb je vast wel een vraag. Leg dan je vraagtekenkaart maar op je tafel."*

PAKKET 4

Les 1 | IK SCHELD NIET

Vorbereiding

1. Pak het sms-je van Peter.
2. Pak het blad met de leerstappen.
3. Zorg dat de film afgespeeld kan worden.
4. Leg een voorwerp (telefoon) uit de film in de klas.
5. Bepaal welke leerlingen u de moeilijke kijkvragen en welke u de makkelijke vragen geeft.

Doel

De leerling kan zich voldoende inhouden bij de neiging tot schelden en vloeken

Gebruikte woorden

Bankrekening Je kan geld naar de bank brengen. De bank bewaart dan het geld voor jou. Iedereen heeft een eigen bankrekening zodat de bank weet hoeveel geld ze van iedereen bewaren.

Schelden Lelijke woorden zeggen als je boos bent.

Inleiding: sms-je van Peter

Herinner de leerlingen aan het bezoek aan het postkantoor. Pak het sms-je van Peter en lees deze gezamenlijk.

Na het lezen, stelt u vragen om te controleren of de leerlingen het begrepen hebben:

- Wat wil Peter kopen?
- Wat wil Peter bij de bank doen?
- Waarom krijgt Peter het geld niet?
- Wat deed Peter toen hij boos was?
- Helpt het om te schelden?

Instructie

Film

Vertel de leerlingen dat ze gaan leren om niet zo boos te worden als Peter wanneer iets niet lukt wat ze willen. Om goed te leren hoe dat moet, kijken de leerlingen eerst naar de film. Draai de film.

Peters klas heeft een leuk plan. Ze gaan naar een museum! Peter mag op school het museum bellen om te vragen of ze op maandag een rondleiding kunnen krijgen. De medewerker aan de telefoon zegt dat op maandag het museum gesloten is. Ze kunnen dan niet naar het museum komen. Peter wil bijna gaan schreeuwen. Maar hij haalt rustig adem, en bedenkt met zijn vriend Joris wat ze kunnen doen. Ze stellen voor om te vragen wanneer het museum wel open is. Ze kunnen op dinsdag naar het museum, dat gaan ze doen!

Vraag aan de leerlingen wat er in de film gebeurt is. Vraag daarbij of ze in de klas iets kunnen aanwijzen dat ze ook in de film hebben gezien (telefoon).

Nadoen en antwoord geven

Laat de leerlingen nog een keer kijken maar stel nu vooraf kijkvragen. Bij het beantwoorden mogen de leerlingen de oplossing van Peter nadoen. U spreekt af waar een leerling op moet letten als hij naar de video kijkt.

Makkelijke kijkvragen:

- Waar gaat Peters klas naar toe?
- Wie belt hij op?
- Kan Peters klas op maandag naar het museum?

Moeilijke kijkvragen:

- Hoe voelt Peter zich als de mevrouw zegt dat de klas niet op maandag kan komen?
- Hoe lost Peter dat op?
- Werkt het?

Benadruk bij het beantwoorden van de vragen de stop-denk-doe-stappen:

- Stop! (stop)
- Wat gebeurt er? (kijk)
- Ik vloek niet? (denk)
- Ik doe het. (doe)

Afsluiting

Vat de les samen. Neem in de samenvatting het doel van de les en de reacties van de leerlingen mee.

Bijvoorbeeld: *"We hebben vandaag gepraat over hoe je rustig kan blijven als je boos bent. Jullie hebben gezien hoe dat gaat op de video. In de klas maak je ook wel eens mee dat je heel boos bent. Als je gaat schreeuwen wordt de ander ook boos en krijg je ruzie. Je hebt gezien dat Peter het oploste door rustig na te denken. Hij bleef vriendelijk en zo kwam er een goede oplossing. Jullie gaan er deze week nog een keer mee oefenen zodat jullie straks ook bij het postkantoor niet boos worden als iets niet lukt."*

PAKKET 4

Les 2 | IK SCHELD NIET

Vorbereiding

1. Pak het blad met de leerstappen.
2. Hang de ingevulde portfolio-opdracht op een goed zichtbare plek op als herinnering.
3. Maak in de klas twee loketten met treinkaartjes.
4. Pak/maak voor elke leerling een briefje met nep-geld.
5. Oefen eventueel het rollenspel met een leerling om voor te kunnen doen aan de klas.

Doel

De leerling kan zich voldoende inhouden bij de neiging tot schelden en vloeken.

Gebruikte woorden

-

Inleiding

Herinner de leerlingen aan Peter die het museum opbelde. Omdat hij niet boos werd, kon hij rustig nadenken. Schelden helpt niet!

Instructie

Voordoan en nadoan

Deze les staat in het teken van oefenen. In les 1 van pakket 4 hebben de leerlingen gezien hoe Peter ervoor zorgde dat hij niet boos werd. Dit gaat u nu met hen oefenen.

Neem de leerstappen met de leerlingen door. De leerstappen zijn:

- Stop! (stop)
- Wat gebeurt er? (kijk)
- Ik vloek niet? (denk)
- Ik doe het. (doe)

Leg de oefening uit. Vertel de leerlingen dat ze bij het loket van de trein een kaartje gaan kopen. Laat iedereen bedenken waar ze naar toe willen gaan. Het loket in de klas is het loket van de trein. Een leerling mag achter het loket zitten. Eerst gaat de klassenassistent of een leerling een kaartje kopen. U gaat achter haar in de rij staan. U duwt (per ongeluk) tegen haar aan. Volgens de leerstappen zorgt de klassenassistent of de leerling ervoor dat zij u niet uitschelden. De leerlingen staan in de rij en gaan één voor één hun kaartje kopen. U staat (eventueel met de klassenassistent) in de rij en geeft leerlingen zachtjes een duw of gaat op hun tenen staan. De leerlingen zorgen ervoor dat ze door het doorlopen van de leerstappen niet gaan schelden. Wanneer de leerling rustig blijft en de oplossing vertelt, maakt u een compliment.

Koppeling naar eigen situatie

Vertel de leerlingen dat ze het heel goed hebben gedaan door niet te schelden in het rollenspel. Vraag hen of dat wel eens eerder is gelukt:

- Was je wel eens boos in een winkel?
- Wat deed je toen?
- Wat kan je zeggen wanneer je eigenlijk wilt schelden?

Afsluiting: De portfolio-opdracht

U sluit de les af met de portfolio-opdracht: De leerlingen schelden deze week niet als een ander iets doet wat zij niet willen of als er iets mis gaat. Denk aan situaties op het schoolplein, samenwerken met een medeleerling of thuis je kamer moeten opruimen terwijl je tv wilt kijken.

Instructie portfolio-opdracht aan de leerlingen

U vertelt de leerlingen dat zij deze week gaan oefenen met niet schelden; ook niet schelden als je heel boos bent. Herhaal hierin de antwoorden van de leerlingen op de vragen die u zojuist gesteld hebt. *"Jullie hebben gezegd dat je wel eens boos bent. Sommige van jullie willen dan eigenlijk gaan schelden. Door iets anders te zeggen of iets anders te gaan doen, lukt het jullie toch om geen lelijke woorden te zeggen. Jullie gaan oefenen zodat jullie straks bij loketten ook niet gaan schelden als er iets mis gaat. Er gebeurt bijna elke dag wel iets wat je niet leuk vindt, je wil dan wel schelden. Op het schoolplein als jij iets anders wilt dan je vriend, in de klas als je samen een opdracht moet uitvoeren, of thuis als je van je moeder moet opruimen, of in de winkel als de kassa dicht gaat en jij bent net aan de beurt. We spreken af: Jullie schelden deze week niet. Je gaat er deze week zelf op letten. En als ik zie dat je scheldt, zal ik het tegen je zeggen. Denk aan de leerstappen. Als je niet hebt gescholden toen je boos was of er iets mis ging, schrijf of teken je erover in de portfolio. Dat doe je drie keer."*

Portfolio-opdrachten bespreken

Dagelijks komt u terug op de portfolio-opdrachten uit pakket 4. Doe dit bijvoorbeeld in de kring. Wijs de leerlingen op de herinnering die in de klas hangt. Vraag wie al klaar is met de opdracht.

- Werd je een keer bijna boos?
- Lukte het om niet te schreeuwen, toen je boos was?

Beloon iedereen die al iets gedaan heeft. Help de leerlingen om de opdrachten alsnog te doen. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met hen: *"Kijk nog maar eens goed naar de leerstappen. Als je dan straks op het schoolplein boos wordt, denk je er aan en ga je niet schelden."*

PAKKET 5

Les 1 | **GEEN PANIEK!**

Voorbereiding

1. Pak het sms-je van Peter.
2. Pak het blad met de leerstappen.
3. Pak het fotoverhaal.
4. Bepaal welke leerlingen u de moeilijke kijkvragen en welke u de makkelijke vragen geeft.

Doel

De leerling kan omgaan met zijn gevoelens van nervositeit, onrust.

Gebruikte woorden

Ziekenhuispasje Klein kaartje met je naam erop. Bij het ziekenhuis weten ze dan wie je bent.

Zenuwachtig Als je bang bent voor iets dat je moet doen. Je bent bang dat het misschien verkeerd gaat. Sommige mensen worden dan druk en onhandig. Anderen worden heel stil.

Inleiding: sms-je van Peter

Herinner de leerlingen aan het bezoek aan het postkantoor. Pak het sms-je van Peter, lees deze gezamenlijk.

Na het lezen ervan, stelt u vragen om te controleren of de leerlingen het begrepen hebben:

- Wat gaat Peter bij het gemeentehuis halen?
- Wat moet Peter zeggen om het paspoort op te halen?
- Wat vindt Peter spannend?

Instructie

Fotoverhaal

Vertel de leerlingen dat ze gaan leren rustig te blijven als ze zenuwachtig worden. Om goed te leren hoe dat moet, kijken de leerlingen eerst naar het fotoverhaal. Op de foto's zien ze Peter. Lees het fotoverhaal voor.

Peter moet naar de dokter in het ziekenhuis. Eerst moet hij een pasje laten maken bij het loket. Hij moet hier zelf zeggen wanneer hij geboren is. Dit vindt Peter erg spannend. Hij haalt rustig adem en denkt dat hij het kan, Zo blijft hij rustig en zegt als hij aan de beurt is precies wat hij moet zeggen.

Nadoen en antwoord geven

Vraag aan de leerlingen wat er in het fotoverhaal gebeurd is.

Lees het verhaal nu nog een keer voor, maar stel nu vooraf kijkvragen. Bij het beantwoorden mogen de leerlingen eventueel de oplossing van Peter nadoen.

Makkelijke kijkvragen:

- Waar gaat Peter naar toe?
- Wat moet Peter bij het loket vertellen?

Moeilijke kijkvragen:

- Wat vindt Peter spannend?
- Wat doet Peter om niet zenuwachtig te worden en rustig te blijven.
- Wat kan er gebeuren als Peter heel erg zenuwachtig wordt?

Bespreek het fotoverhaal na door de kijkvragen te laten beantwoorden. Benadruk daarbij de volgende leerstappen:

- Wat is spannend? (denk)
- Ik adem rustig. (relax)
- Ik kan het! (denk)

Afsluiting

Vat de les samen. Neem in de samenvatting het doel van de les en de reactie van de leerlingen mee.

Bijvoorbeeld: *"We hebben vandaag gepraat over hoe je rustig kan blijven als je iets spannend vindt. Jullie hebben gezien hoe dat gaat in het fotoverhaal, namelijk door diep adem te halen. Maar je kunt nog meer doen: je kan ook nog aan iets leuks denken, bijvoorbeeld iets wat je straks gaat doen als het spannende weer voorbij is. Jullie hebben ook vast wel eens iets spannends meegemaakt. Je hebt gezien wat Peter dan doet. Jullie gaan er deze week nog een keer mee oefenen en ook bij het postkantoor blijven jullie rustig."*

PAKKET 5

Les 2 | **GEEN PANIEK!**

Vorbereiding

1. Pak het blad met de leerstappen.
2. Hang de ingevulde portfolio-opdracht op een goed zichtbare plek op als herinnering.
3. Maak in de klas een loket.

Doel

De leerling kan omgaan met zijn gevoelens van nervositeit, onrust.

Gebruikte woorden

-

Inleiding

Herinner de leerlingen aan Peter en aan het bezoek aan het ziekenhuis. Vraag de leerlingen of ze nog weten hoe Peter ervoor zorgde dat hij niet zenuwachtig wordt.

Instructie

Voordoan en nadoen

Deze les staat in het teken van oefenen. In les 1 van pakket 5 hebben de leerlingen gezien hoe ze rustig kunnen blijven bij spanning. Dit gaat u nu met hen oefenen.

Neem de leerstappen met de leerlingen door. De leerstappen zijn:

- Wat is spannend? (denk)
- Ik adem rustig. (relax)
- Ik kan het! (denk)

Leg de oefening uit. Verdeel de klas in groepjes van drie of vier leerlingen. De leerlingen doen een rollenspel over een ontmoeting bij het loket.

Een leerling is een medewerker van een loket bij een postkantoor. Twee andere leerlingen gaan bij het loket iets kopen (bijvoorbeeld een postzegel). In de rij maken ze een praatje over iets dat ze leuk vinden. Zo gaat het wachten snel voorbij, ze zijn zo niet zenuwachtig over wanneer ze aan de beurt zijn. Ze mogen er een leuk toneelstukje van maken door grappige personages te spelen. De leerlingen mogen eerst het rollenspel oefenen, daarna mogen ze het aan de klas opvoeren. Bij het wachten totdat ze aan de beurt zijn moeten ze proberen om volgens de leerstappen rustig te blijven.

Bespreek na het opvoeren van de rollenspelen de verschillende dingen waarover de leerlingen een praatje maakten. Misschien kunnen de leerlingen het gebruiken als idee om zelf eens aan te denken als ze ergens zenuwachtig over zijn.

Koppeling naar eigen situatie

Complimenteer de leerlingen dat ze rustig konden blijven terwijl ze het optreden spannend vonden. Stel hen vragen over of ze al eens eerder rustig konden blijven.

- Wanneer was jij heel zenuwachtig?
- Wat deed je toen?
- Kon je wel eens niet slapen toen je bijna jarig was?
- Wat deed je toen om toch te kunnen slapen?

Afsluiting: De portfolio-opdracht

U sluit de les af met de portfolio-opdracht: De leerlingen maken een tekening of schrijven wat zij kunnen doen om niet zenuwachtig te worden als zij een situatie erg spannend vinden. Ze mogen er ook een foto van maken of er met iemand over praten en er samen een verslag over schrijven. Ze mogen bijvoorbeeld schrijven of vertellen over de situatie waarover ze bij de afsluiting hebben verteld.

Instructie portfolio-opdracht voor de leerlingen

U vertelt de leerlingen dat zij deze week hebben geoefend om rustig te blijven als zij iets spannends moeten doen. Herhaal hierin de antwoorden van de leerlingen op de vragen die u bij de koppeling naar de eigen situatie gesteld hebt. *"Bijna iedereen is wel eens zenuwachtig. Sommige denken dan aan hun huisdier, anderen kijken naar de wolken in de lucht of gaan iets leuks doen om afleiding te zoeken. Het is best lastig om niet zo zenuwachtig te worden. Jullie gaan verder oefenen zodat jullie straks allemaal rustig kunnen blijven in het postkantoor.*

Iedereen vindt wel eens iets spannend. Jullie gaan allemaal bedenken wanneer jullie iets erg spannend vinden. Wat kan je dan doen om rustig te blijven? Aan iets leuks denken? Of een leuk spel spelen? Of iets anders? Hier gaan jullie over tekenen of schrijven in je portfoliomap."

Portfolio-opdrachten bespreken

Dagelijks komt u terug op de portfolio-opdrachten uit pakket 5. Breng de opdrachten dagelijks ter sprake. Doe dit bijvoorbeeld in de kring. Wijs de leerlingen op de herinnering die in de klas hangt. Vraag wie al klaar is met de opdracht.

- Wie heeft er al gepraat, getekend of iets opgeschreven over iets dat je eng vond?
- Hoe bleef je rustig?

Beloon iedereen die al iets gedaan heeft. Help de leerlingen om de opdrachten alsnog te doen. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met hen: *"Als je je spreekbeurt gaat houden en je blijft rustig, dan kan in je portfolio tekenen hoe je zo rustig bleef. Bijvoorbeeld door te bedenken hoeveel je over je spreekbeurt wist."*

PAKKET 6

| HET POSTKANTOOR

Vorbereiding

1. Pak het sms-je van Peter.
2. Pak de bladen met de leerstappen.
3. Regel vervoer en begeleiding voor naar het postkantoor.
4. Bespreek met de medewerker van het postkantoor hoe laat jullie komen, hoe lang het duurt en wat de leerlingen gaan zien.
5. Zorg voor papier en enveloppen om een kaart te schrijven.
6. Zorg voor geld om postzegels te kopen.
7. Zorg voor een digitaal fototoestel.

Programma van de activiteit

- In de klas schrijven/tekenen alle leerlingen een kaart om naar huis te sturen. Ze stoppen deze in een envelop met het adres erop.
- Vervolgens gaat u met de leerlingen naar het postkantoor. Zo mogelijk vraagt u vooraf aan een medewerker van het postkantoor om een korte rondleiding te geven. Anders laat u zelf eerst zien waar de nummertjesautomaat is, hoe je kan zien of je aan de beurt bent en waar de loketten zijn. In dit geval kondigt u uw bezoek wel aan bij het postkantoor.
- Na de rondleiding trekken de leerlingen een nummertje. Ze wachten totdat ze aan de beurt zijn en kopen allemaal een postzegel. Zelf plakken ze deze op de envelop. Vervolgens stoppen ze de envelop in de brievenbus.
- Hierna gaat u weer naar de school.
- In de klas bespreekt u de activiteit na.
- Wanneer de brief van de koningin al binnen is, kunt u bij terugkomst in de klas deze aan de leerlingen voorlezen.

Begeleiding en faciliteiten

- De docent en de klassenassistent bieden ondersteuning aan de leerlingen bij het loket en de brievenbus.
- Zorg voor geschikt vervoer naar het postkantoor, afhankelijk van de afstand tot het postkantoor. Bij een druk postkantoor kunt u eventueel ouders of stagiaires meevragen als extra begeleiding.
- Zorg ervoor dat de leerlingen allemaal geld hebben voor de postzegel.

Fotomomenten

Maak aan degene die foto's maakt duidelijk van welke situaties u foto's nodig heeft:

- nummertje trekken
- kijken naar de signalering (beeldscherm) dat je aan de beurt bent
- wachten op je beurt
- vraag stellen bij het loket

De eindactiviteit

Inleiding

Wie weet welke leuke activiteit er deze week georganiseerd wordt? Wat hebben we daarover al geleerd? Lees gezamenlijk het sms-je van Peter.

Stel vragen om te controleren of de leerlingen het stuk begrepen hebben.

- Waar gaat de klas van Peter naartoe?
- Naar wie gaat Peter een kaart sturen?
- Wat koopt Peter bij het loket?
- Was Peter meteen aan de beurt?

Laat de leerlingen hun kaart maken. Bespreek vervolgens wat ze bij het postkantoor bij het loket gaan vragen (adequaat een vraag stellen). Vraag ook wat ze doen als ze graag eerder aan de beurt willen zijn (wachten op je beurt). Word je dan boos? (inhouden bij neiging tot schelden en vloeken) En bespreek wat ze doen als ze het spannend vinden om hun vraag bij een echt loket te stellen. Wat doen ze om niet zenuwachtig te worden? (omgaan met nervositeit).

Leerstappen

Hang de bladen met leerstappen van de leerdoelen op. Hierop zien de leerlingen het gewenste gedrag:

- Ik stel een vraag
- Even wachten!
- Ik scheld niet
- Ik blijf rustig

Naar het postkantoor

U gaat met de leerlingen naar het postkantoor en voert daar het beschreven programma uit.

Nabespreking van de activiteit (in de klas)

Bespreek hoe de eindactiviteit gegaan is. Hierbij kunt u de foto's die u heeft gemaakt, gebruiken. Laat de leerlingen vertellen wat zij leuk of goed vonden gaan. Wanneer de leerlingen dit niet uit zichzelf doen kunt u voorbeelden geven. Sommige voorbeelden doet u overdreven fout. Eindig altijd met het goede voorbeeld. Loop de leerpunten die u tijdens de voorbereiding hebt opgehangen nog een keer met de leerlingen door.

Wanneer de brief van de koningin al gearriveerd is kunt u deze in de klas voorlezen. Maak van deze brief een kopie om in de portfoliomap van alle leerlingen te stoppen.

Sluit het project af door de portfolio-opdrachten van de vorige weken in de mappen te stoppen. Doe daarbij ook de foto's die tijdens de eindactiviteit gemaakt zijn.

